

PROGRAM PROJEKTOR – WOLONTARIAT STUDENCKI PRZESTRZENIĄ DO REALIZACJI AUTORSKICH PROJEKTÓW EDUKACYJNYCH

Kinga Trzmielewska

Uniwersytet Wrocławski, Instytut Pedagogiki
ul. Dawida 1, 50-527 Wrocław

E-mail: kingatrzmielewska@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3479-5193>

ABSTRAKT

Teza. Wolontariat to bezpłatna, bezinteresowna i świadoma praca na rzecz innych. Obecnie istnieją jego różne formy i rodzaje, a każda osoba dobrowolnie może zaangażować się w określone działania.

Omówione koncepcje. Jedną z form wolontariatu, w którą mogą włączyć się młodzi dorośli jest Program Projektor- wolontariat studencki. Jego celem jest dotarcie do dzieci i młodzieży z małych miast i wsaktywnością oraz wiedzą studentów. Oferta adresowana jest do placówek oświatowych, takich jak szkoły podstawowe, gimnazja, szkoły średnie, a także świetlice, ośrodki kultury, OSP oraz stowarzyszenia. Studenci mogą realizować autorskie scenariusze w ramach projektów startowych, specjalistycznych, systematycznych, feryjnych, wakacyjnych oraz akcji specjalnych. Ich tematyka zależy od wiedzy, umiejętności i zainteresowań wolontariuszy. Mogą to być zajęcia artystyczne, psychologiczno- pedagogiczne, humanistyczne, matematyczne, przyrodnicze, historyczne, sportowe, turystyczne itp.

Wyniki i wnioski. Realizując projekty edukacyjne w miejscowościach do 20 tysięcy mieszkańców, wolontariusze wzbogacają ofertę szkół, ale i rozwijają własne zdolności pedagogiczne, organizacyjne i zarządcze. Dodatkowo przekazuje się pozytywne wzorce, zachęca się do własnego rozwoju, kształtuje się postawy społeczne, rozwija pasje i umożliwia realizację pomysłów.

Oryginalność/wartość poznawcza podejścia. Studenci dzięki zaangażowaniu się w Program Projektor- wolontariat studencki zyskują doświadczenie pedagogiczne, umiejętności zarządzania projektem, czasem, zespołem, a także możliwość rozwoju w programie, poprzez różne kursy i szkolenia.

Słowa kluczowe: wolontariat, wolontariusz, Program Projektor- wolontariat studencki

The Projector program – a student voluntary organisation as a space for the implementation of original educational projects

ABSTRACT

Thesis: Volunteering is a free, selfless and conscious work for others. Currently, there are various forms and types of volunteer work, and anybody can freely become a volunteer and engage in specific activities.

Concepts discussed: One form of volunteering which young people can participate in is the "Projector" student volunteer program. Its purpose is to reach children and young people from small towns and villages, engaging them with various activities and giving additional lessons created by volunteer university students. The offer applies to educational institutions, such as primary and secondary schools, and middle schools, as well as community centres, cultural centres and similar institutions. Students organize additional lessons, implementing their own scenarios as part of start-up, specialist, systematic, holiday and special projects. The subject matter depends on the knowledge, skills and interests of volunteers. The topics of the lessons can be artistic, psychological and pedagogical, humanistic, mathematical, natural, historical, sports, tourist, etc..

Results and conclusion: By implementing educational projects in towns with up to 20,000 inhabitants, volunteers complement the school syllabus, at the same time developing their own teaching, pedagogic and management skills. Additionally, they pass on positive behaviour, and are encouraged to develop themselves and their social attitudes, passions and ideas.

Originality / cognitive value of the approach: Thanks to students' involvement in the "Projector" student volunteer program, they gain much pedagogic experience, become more aware of time management and teamwork, as well as the opportunity of having various courses and trainings.

Key words: volunteering, volunteer, Program Projector - student volunteering.

WPROWADZENIE

Działalność społeczna istnieje od początku cywilizacji ludzkiej. Początkowo była nazywana filantropią, dobroczynnością, dobroduszością, czy działalnością charytatywną. Dopiero w latach 90-tych XX wieku nadano im status wolontariatu. Ludzie działają prospołecznie z różnych powodów, a są to najczęściej motywacje altruistyczne, ideologiczne, egoistyczne, czy afiliacyjne. Obecnie istnieją jej różne formy i rodzaje, a wybór działań, w które chce zaangażować się wolontariusz, zależy tylko i wyłącznie od niego.

Jednym z przykładów działalności wolontariackiej jest Program Projektor- wolontariat studencki, który umożliwia studentom realizację autorskich projektów edukacyjnych z dziećmi i młodzieżą w placówkach edukacyjnych w całej Polsce.

PODSTAWOWE ZAŁOŻENIA DZIAŁALNOŚCI WOLONTARIACKIEJ

Termin wolontariat pochodzi od łacińskiego słowa *volontarius* i oznacza dobrą wolę, dobrowolność. Według *Słownika pedagogicznego* jest to „świadoma, dobrowolna i bezpłatna działalność na rzecz innych, wykraczająca poza relacje oraz obowiązki rodzinne i przyjacielskie, podejmowana ochoczo na rzecz innych” (Kupisiewicz, Kupisiewicz, 2006).

Stowarzyszenie Centrum Wolontariatu na podstawie swoich długoletnich doświadczeń sformułowało definicję wolontariatu jako „bezpłatne, dobrowolne, świadome działanie na rzecz innych, wykraczające poza więzi rodzinno – koleżeńsko – przyjacielskie” (Baczko, Ogrocka, 2008).

Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. Nr 96, poz. 873) określiła działalność organizacji pozarządowych i wolontariuszy. Uregulowała ona zakres praw i obowiązków wolontariusza, czas oraz sposób wykonywania określonych świadczeń. Według ustawodawców wolontariusz jest pojęciem prawnym, definiowanym jako osoba fizyczna, która wykonuje określoną pracę dobrowolnie i nieodpłatnie na rzecz organizacji pozarządowych, organów administracji publicznej, jednostek organizacyjnych podległych im oraz podmiotów leczniczych. Jeżeli praca jest wykonywana dłużej niż 30 dni, to pomiędzy świadczeniobiorcą, a świadczeniodawcą powinna być sporządzona umowa na piśmie, dodatkowo wolontariusz może zostać ubezpieczony na czas wykonywania określonej pracy. Powinien również spełniać odpowiednie wymagania i posiadać konkretne kwalifikacje, które są niezbędne do wykonywania określonych świadczeń.

Reasumując cechami charakterystycznymi wolontariatu są dobrowolność, nieodpłatność i bezinteresowność.

Istnieje kilka rodzajów wolontariatu. Ze względu na liczbę zaangażowanych osób wyróżnić można wolontariat indywidualny i grupowy. Drugim aspektem jest miejsce jego wykonywania i może mieć on zasięg lokalny, krajowy lub zagraniczny. Trzecim kryterium jest czas wykonywania pracy, a więc może być krótkoterminowy, długoterminowy lub okazjonalny, który ogranicza się do jednego dnia lub do kilku godzin. Kolejnym rozróżnieniem jest podział na wolontariat świadczony za pośrednictwem określonej organizacji, w ramach której wolontariusze wykonują określone zadania na jej rzecz, lub poprzez konkretne programy, akcje, czy misje, które są dostosowywane do konkretnego wolontariusza. Ostatnią klasyfikacją jest wolontariat formalny i nieformalny (Leszczyński, 2012).

Krajem, w którym narodził się wolontariat jest Wielka Brytania. Początki tego zjawiska sięgają już XV wieku i było ono związane głównie z działalnością Kościoła. Natomiast w Niemczech datuje się go na XVI wiek. We Francji związane jest to z ruchem filantropii chrześcijańskiej, a pierwsze akty prawne pochodzą z XX wieku (Baczko, Ogrocka, 2008).

Unia Europejska zaczęła promować ideę wolontariatu w 1996 roku programem Wolontariat Europejski. W tym czasie w Urzędach Pracy oferowano petentom różne formy nieodpłatnej pracy. Osoba zachowywała ciągłość w ścieżce zawodowej, bez tworzenia luk bezrobocia. Uważano, że taka działalność zmniejsza negatywne skutki bezrobocia, a przede wszystkim nie obniża poczucia własnej wartości (Moroń, 2009).

Ze względu na zawiałą historię Polski i na tułaczy los większości Polaków działalność wolontariacka była im znana od dawna i przybierała różnoraki charakter. Początkowo była to „forma bezpłatnego stażu przeznaczanego dla lekarzy przebywających na specjalizacji” (Baczko, Ogrocka, 2008) i taka definicja znajduje się w *Słowniku Języka Polskiego*. Było to związane głównie z działaniami wojennymi, w które była zaangażowana Polska i przez to na froncie oprócz żołnierzy przebywali również leka-

rze i pielęgniarce. Negatywny wpływ na postrzeganie wolontariatu miał komunizm, ponieważ obowiązkowa praca straciła charakter dobrowolności i bezinteresowności. W te działania zaangażowani byli wszyscy, ponieważ za opór groziły różne sankcje i represje ze strony władz. To spowodowało ogólną niechęć do bezinteresownego zaangażowania się w pomoc innym. Transformacja ustrojowa spowodowała ponowne zainteresowanie się tą problematyką (Nowosiadły, 2006).

Od 1986 roku corocznie 5 grudnia obchodzony jest Międzynarodowy Dzień Wolontariusza. To święto zostało ustanowione przez Zgromadzenie Ogólne ONZ rezolucją 40/212 z 17 grudnia 1985 roku. Międzynarodowy Dzień Wolontariusza to okazja do tego, by pokazać światu, jak wielką rolę odgrywają osoby zaangażowane w pracę społeczną na rzecz innych, by uświadomić społeczeństwu wysiłek, jaki wkładają rozmaite organizacje pożytku publicznego w niesienie pomocy innym, zarówno - na poziomie lokalnym, krajowym i międzynarodowym. To także doskonały moment, aby wolontariusze pochwalili się zrealizowanymi inicjatywami i zachęcili do współdziałania innych lub nawet zrekrutowali nowych ochotników. W tym dniu w wielu krajach Europy odbywają się konferencje, pokazy i warsztaty, dotyczące efektów wolontariatu, metod pozyskiwania nowych osób i organizacji pracy, a także aspektów prawnych. Dodatkowo wolontariusze mogą bezpłatnie korzystać z różnych wydarzeń w instytucjach kultury, m. in. z muzeów, galerii, teatrów, czy kin. Głównym celem Międzynarodowego Dnia Wolontariusza jest docenienie pracy wolontariuszy na całym świecie za ich trud, czas i energię włożoną na rzecz społecznego.

Obecnie w Polsce obecnie istnieje kilka centrów wolontariatu, które rekrutują nowe osoby, szkolą i kierują do określonych instytucji i placówek. Są to miejsca, które pośredniczą między osobami i instytucjami potrzebującymi ich pomocy. Nie jest to jedyna droga, aby zostać wolontariuszem. Wiele osób podejmuje taką decyzję pod wpływem rodziny, znajomych, sami chcą działać i szukają odpowiedniego miejsca dla siebie.

Wolontariusze mogą również pracować poza granicami Polski. Sztandarowym przykładem są misje humanitarne organizowane przez Organizację Narodów Zjednoczonych. Ochotnicy z różnych państw niosą pomoc, realizują inicjatywy pokojowe, kontrolują przestrzeganie praw człowieka, czy realizują zadania lokalne. Większość chętnych pochodzi z krajów rozwijających się. Polska podpisała umowę z Programem Wolontariuszy Narodów Zjednoczonych (UNV) w 1984 roku i od tego czasu osoby działają jako wolontariusze w różnych zakątkach świata. Są to przede wszystkim lekarze, informatycy lub inżynierowie.

Wolontariat to forma aktywności związana głównie z trzecim sektorem i organizacjami pozarządowymi. Są to głównie stowarzyszenia, fundacje, kółka, cechy rzemieślnicze i inne zrzeszenia. Fundacje są jedną z najczęściej używanych form trzeciego sektora. Mogą być one ustanowione przez osoby fizyczne lub prawne. Zakładane są dla celów społecznie lub gospodarczo użytecznych. Posiada osobowość prawną czyli wpis do Krajowego Rejestru Sądowego. Działa ona na podstawie zasobów majątkowych, które pochodzą zazwyczaj od fundatora. Wolontariusze pracują również w firmach prywatnych oraz w organizacjach publicznych.

Obecnie obserwuje się coraz większy i powszechny ruch wolontariacki. Wzrost świadomości społecznej oraz obszary, gdzie nie dociera pomoc państwowa generują

zapotrzebowanie na tego typu pomoc (Nowosiadły, 2006). Wolontariuszy można spotkać we wszystkich dziedzinach życia społecznego. Nie są to już tylko amatorzy, którzy szukają swojej drogi życiowej. Nie są to tylko osoby, które chcą zyskać doświadczenie i przyzwyczaić się do przyszłej pracy. Coraz częściej są to osoby wykształcone, profesjonalisci w swojej dziedzinie, którzy angażują się w różne działania dla dobra ogółu (Szubert, 2011). Wolontariusze mogą pracować w świetlicach środowiskowych, domach pomocy społecznej, hospicjach, punktach charytatywnych przy parafiach, szpitalach, grupach osiedlowych, samorządach lokalnych lub w prywatnych domach, pomagając osobom starszym, chorym i samotnym, opiekować się dziećmi zarówno zdrowymi, jak i chorymi (Baczko, Ogrocka, 2008). Wolontariusze- ochotnicy angażują się również podczas prac niebezpiecznych takich jak katastrofy, klęski żywiołowe, pożary (Nowacki, Korabiowska-Nowacka, Baraniak, 2000).

Każda organizacja, która korzysta z pracy wolontariuszy powinna ich odpowiednio przeszkolić i poinformować o ewentualnych zagrożeniach oraz zapewnić bezpieczne i higieniczne warunki pracy. Wolontariusz powinien podczas wykonywanej pracy dbać o majątek firmy lub organizacji.

Ochotnik ma prawo zażądać pisemnego poświadczenia wykonanej pracy, które wystawi mu świadczeniobiorca. W tym dokumencie powinny znaleźć się informacje o czasie pracy, zakresie obowiązków, czy zdobytym doświadczeniu.

Potencjalny kandydat na wolontariusza musi wykazywać dobre zamiary, chęć niesienia pomocy oraz powinien dysponować wolnym czasem. Musi odznaczać się wyrozumiałością, wytrzymałością, wrażliwością, cierpliwością, a także życzliwością, choć i to nie zawsze jest łatwe. Doświadczenie lub określone umiejętności, nie są konieczne (Szubert, 2011).

Powody pracy wolontariackiej są różne, jak również i same motywacje. Ludzie podejmują określone działania ze względu na swoje wartości, przekonania moralne, religijne czy polityczne (Nowosiadły, 2006).

Główną ideą wolontariatu jest rozpowszechnianie pomocy międzyludzkiej we wszystkich wymiarach. Wolontariusze w swojej pracy zawsze realizują określoną misję, przekazują system wartości, uwrażliwiają społeczeństwo. Pokazują, że każdy może uczyć się od każdego, że można sobie pomagać, bez względu na płeć, wiek, wyznanie, czy przekonania polityczne. Należy pamiętać, że wolontariusz swoją postawą i zaangażowaniem promuje ideę wzajemnej pomocy, filantropii, a jego działania nie są nastawione na jakikolwiek zysk i rozgłos.

Podstawową zaletą pracy wolontariackiej jest dobrowolność. Nikt nie może nikogo zmusić do określonych zachowań, a jedynie zachęcić lub poinformować o pewnych możliwościach. Każda osoba określa dokładnie swoją dyspozycyjność. Poprzez pomaganie innym pogłębia się empatia, nawiązują się kontakty międzyludzkie, relacje koleżeńskie i przyjacielskie. Wolontariusze uczą się zarządzania swoim czasem. To również okazja do zdobycia doświadczenia czyli nowej wiedzy i umiejętności, a co za tym idzie może to być wstęp do kariery zawodowej.

Wadą takiej pracy jest jej bezpłatność, bo pomimo wykonania określonych zadań, osoba nie otrzyma za to zapłaty. Wolontariusz może zostać niedoceniony przez swoich przełożonych lub przez osoby, którym pomaga. Ze względu na swoje zaangażo-

wanie może nie mieć czasu wolnego, który mógłby poświęcić na odpoczynek, czy realizację swoich pasji.

Już sama obecność wolontariuszy w danej organizacji może powodować napięcia między nimi, a pracownikami. Osoby nie są pewne swojej przyszłości na danym stanowisku pracy, ponieważ cały czas są porównywane i oceniane z ochotnikami. Wolontariusze mogą mieć poczucie bezsilności wobec niektórych obserwowanych sytuacji, ponieważ mimo dobrych chęci i zaangażowania, nie są w stanie nic zmienić.

Szansą dla młodych osób jest zdobycie cennego doświadczenia, nowej wiedzy i umiejętności. Podczas pracy wolontariackiej kształtuje się kompetencje zawodowe, które pozwalają oswoić się kandydatowi z przyszłą pracą. Są to między innymi: współpraca w grupie, otwartość, podatność na zmiany, przedsiębiorczość, działanie w stresie i pod presją czasu, komunikacja interpersonalna, nastawienie na ciągły rozwój i samokształcenie. Młody człowiek przechodzi proces, podczas którego kształtuje się jego osobowość. Wyrabia sobie zdanie na różne tematy. Pracodawcy oczekują od absolwentów aktywności na studiach, bo to pokazuje jakimi są ludźmi i w jaki sposób organizowali swoje życie. Wolontariusz wykorzystuje ten czas na poznanie instytucji od wewnątrz oraz poznaje jej kulturę organizacyjną. Dlatego bardzo istotną kwestią jest popularyzowanie idei wolontariatu wśród młodych jako szansy na rozwój osobisty i zawodowy. Istnieje taka możliwość, że osoba zostanie doceniona i pracodawca zaproponuje zatrudnienie w danej organizacji. To również okazja do zawierania nowych znajomości, czy tworzenia sieci kontaktów.

Wolontariat jest doskonałą okazją do zdobycia niezbędnego doświadczenia, dlatego studenci i absolwenci różnych szkół podejmują się tego zadania. To również doskonały test przed pierwszą pracą zarobkową. Osoba może zdobyć cenne informacje dla siebie, sprawdzić jakie są jej mocne, a jakie słabe strony i nad czym musi jeszcze popracować. To szansa, aby zaprezentować swoje atuty i umiejętności (Szubert, 2011).

Zagrożenia jakie czyhają na wolontariuszy to przede wszystkim wykorzystywanie lub wysługiwanie się osobami, które wykonają pracę za darmo, a te zadania mogłyby wykonywać osoba zatrudniona na umowę. Osoby też często żywią nadzieję, że zostaną zatrudnione przez pracodawcę. Brak docenienia, może obniżyć poczucie własnej wartości, a wypalenie może spowodować zwątpienie w sens określonych działań (Załużka, 1996).

Korzyści z wolontariackiej pracy to przede wszystkim satysfakcja, wdzięczność, zdobycie doświadczenia, poznanie nowych ludzi. Praca ta to dla wielu doskonała lekcja pokory, która niekiedy przewartościowuje dotychczasowe życie wolontariuszy. Często poświęcając się pracy, zapomina się o własnych problemach, a widząc sytuację innych, nasze stają się zbyt błahe. Kształtuje się chęć bycia potrzebnym drugiemu człowiekowi, poczucie spełnienia i wolność wyborów.

Najczęstsze motywy podejmowania pracy wolontariackiej to chęć niesienia pomocy i zdobycie doświadczenia. Socjologia określa to zjawisko jako zaspokajanie istotnych potrzeb społecznych. Wpływa to na rozwój jednostki, kształtowanie zbiorowości oraz na powstawanie więzi i pielęgnowanie ich (Baczko, Ogrocka, 2008).

PROGRAM PROJEKTOR- WOLONTARIAT STUDENCKI

Autorem i głównym fundatorem Programu Projektor- wolontariat studencki jest Polsko - Amerykańska Fundacja Wolności (Marchel, Rzepińska, 2014). Jej misją jest umacnianie demokracji, tworzenie społeczeństwa obywatelskiego, wspieranie polskiej gospodarki rynkowej oraz wyrównywanie szans rozwoju indywidualnego i społecznego (*Regulamin programu PROJEKTOR - wolontariat studencki*, 2018).

W 2001 roku Tadeusz Rzeżuchowski w ramach fundacji przeprowadził badania, z których wynikało, że w obecnych czasach brakuje altruistów, którzy mogą bezinteresownie zrobić coś dla drugiego człowieka. Każdemu zależało jedynie na własnym rozwoju i karierze. Ten brak wiary był jednocześnie impulsem (*Projektor*, 2018). Profesor założył się ze swoimi kolegami, że tak nie jest. Chcieli sprawdzić, czy młodzi ludzie rzeczywiście nie są zdolni do działania na rzecz innych. W tym celu zorganizowano Zieloną Akcję, podczas której studenci mieli uczyć informatyki w wiejskich szkołach podczas wakacji. Na spotkanie przyszło 30 osób. Organizatorzy byli zdziwieni tak dużym odzewem. W związku z tym panowie nie mogli przyznać się zarówno do dowcipu, jak i wątpliwości, jakie wcześniej mieli. Akcja została przeprowadzona i zakończyła się sukcesem. Tak powstał pierwowzór Programu Projektor- wolontariat studencki.

W 2003 roku Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności zainicjowała program Wolontariat studencki. Od 2005 roku jego realizatorem zostało Stowarzyszenie KLANZA. Główną ideą i jednocześnie zadaniem było wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży z małych miejscowości. W 2008 roku program wszedł w kolejny etap rozwoju, zmieniając nazwę na PROJEKTOR – wolontariat studencki. Program w dalszym rozwijał się i uzyskiwał duże uznanie wśród społeczeństwa. W związku z tym w 2010 roku powstała Fundacja Rozwoju Wolontariatu. Organizacja miała na celu szerzenie idei wolontariatu w całej Polsce. Stworzono idealne warunki dla wolontariuszy, którzy swoją pracę opierali na zdobytej wiedzy i umiejętnościach, którą później dzielili się podczas swoich zajęć. Kolejnym realizatorem programu od 2017 roku została Fundacja Edukacyjna Przedsiębiorczości. Jej celem jest wyrównywanie szans edukacyjnych młodych Polaków w kraju i za granicą, zwiększenie dostępności studiów i jakości kształcenia dla młodzieży. Współpraca między Projektorem, a Programem Stypendiów Pomostowych trwała już od dawna. Połączono siły, dając tym samym, studentom więcej możliwości do działania i rozwoju (*Projektor*, 2018).

Działalność Programu Projektor- wolontariat studencki oparta jest na przepisach prawnych oraz wewnętrznych przepisach, najważniejszym z nich jest regulamin (Marchel, Rzepińska, 2014).

Celem programu jest dotarcie do dzieci i młodzieży z małych miast i wsi z aktywnością i wiedzą studentów. Realizując projekty edukacyjne w miejscowościach do 20 tysięcy mieszkańców, wolontariusze wzbogacają ofertę szkół, ale i rozwijają własne zdolności pedagogiczne, organizacyjne i zarządcze. Dodatkowo przekazuje się pozytywne wzorce, zachęca się do własnego rozwoju, kształtuje się postawy społeczne, rozwija pasje i umożliwia realizację pomysłów (*Regulamin programu PROJEKTOR - wolontariat studencki*, 2018).

Oferta adresowana jest do placówek oświatowych, takich jak szkoły podstawowe, gimnazja i szkoły ponadgimnazjalne, a także świetlice i ośrodki kultury. Podstawowe kryterium, jakie musi zostać spełnione, to liczba mieszkańców- do 20 tysięcy. Według

regulaminowego zapisu do udziału w programie mogą się zgłosić placówki, które nie spełniają tych warunków. Każdy przypadek zostaje rozpatrzony indywidualnie. Jeżeli wniosek zostanie rozpatrzony pozytywnie, projekty mogą się odbywać również w tych miejscach.

Jeżeli placówka spełnia warunki lub uzyskała zgodę, musi zalogować się do internetowej bazy szkół, przez stronę <https://frw.home.pl/system/>. Proces rejestracji polega na udzieleniu podstawowych informacji: adres placówki, kontakt telefoniczny i mailowy, dane dyrektora i szkolnego opiekuna projektu, oraz warunki jakie panują w budynku, na przykład czy jest sala gimnastyczna, prysznic i kuchnia. To pozwoli studentom wybrać najodpowiedniejsze miejsce do pracy. Po wysłaniu elektronicznego zgłoszenia, realizator programu przygotowuje *Oświadczenie Dyrektora Szkoły o przyjęciu oferty publicznej i zawarciu umowy współpracy placówki oświatowej z organizacją prowadzącą działalność pożytku publicznego*, które później przesyła dyrektorowi. Jeden egzemplarz zostaje w dokumentacji placówki, a drugi powinien zostać przesłany do realizatora programu. Oświadczenie to jest dowodem rozpoczęcia współpracy i wyrażeniem zgody na przyjęcie wolontariuszy (Marchel, Rzepińska, 2014).

Dyrektor i szkolny opiekun projektu bierze odpowiedzialność za studentów podczas realizacji projektów. Do ich obowiązków należy zapoznanie wolontariuszy z zasadami bezpieczeństwa, regulaminami i wszelkimi regułami panującymi w szkole, świetlicy lub ośrodku kultury. Ponadto „placówka ponosi odpowiedzialność za wszelkie szkody powstałe na osobie lub w mieniu w trakcie pobytu wolontariuszy na terenie szkoły oraz poza terenem szkoły w związku z realizacją projektu” (*Regulamin programu PROJEKTOR - wolontariat studencki*, 2018).

Kolejnym ważnym punktem jest wyznaczenie z grona pedagogicznego szkolnego opiekuna projektu. Osoba ta sprawuje opiekę nad uczniami i nad studentami podczas warsztatów. Zawsze jest obecna podczas zajęć, nie zostawia studentów samych z grupą. Wolontariusze nie mogą być traktowani przez nauczycieli jako opiekunowie, wychowawcy, czy zastępstwo, nawet jeżeli posiadają odpowiednie kwalifikacje.

Placówka zajmuje się utylizacją wszelkich śmieci, w tych przede wszystkim odpadów chemicznych. Odpowiednio je zabezpiecza i usuwa by dzieci nie miały do nich dostępu (*Regulamin programu PROJEKTOR - wolontariat studencki*, 2018).

Placówka może zgłosić zapotrzebowanie na określoną tematykę. W tej sytuacji wolontariusze muszą napisać projekt biorąc pod uwagę te kryteria. Może dojść również do odwrotnej sytuacji, kiedy to wolontariusze proponują konkretne warsztaty, a dyrektor lub szkolny opiekun projektu podejmuje decyzję, czy chcą, aby takie zajęcia się odbyły.

Kolejną grupą docelową programu jest środowisko akademickie czyli studenci, kadra naukowa uczelni, organizacje studenckie i koła naukowe. Należy jednak pamiętać, że wszelkie działania podejmowane przez wszystkie osoby to praca wolontariacka.

Osoba zainteresowana działalnością w Projektorze, musi spełniać kilka kryteriów:

- posiadać status studenta lub absolwenta szkoły wyższej do 30 roku życia włącznie,
- być pracownikiem naukowym (jednakże nie mogą oni stanowić więcej niż 50% składu grupy).

Następnie musi zarejestrować się w internetowej bazie wolontariuszy stronę <https://frw.home.pl/system/>. Sam proces polega na wypełnieniu podstawowych danych teleadresowych, podaniu informacji odnośnie kierunku studiów i uczelni. Ostatni krok to wpisanie adresu e-mail i stworzenie hasła, posłużą one do logowania się do internetowej bazy projektów. Następnie zostaje wygenerowane Oświadczenie wolontariusza, które podpisane należy przesłać do aktualnej siedziby realizatora programu. „Jest ono równoznaczne z wyrażeniem zgody na udział w programie i wykorzystaniem wizerunku. Dokument poświadcza również ubezpieczenie w czasie przygotowań i realizacji projektu. Zgłoszenie przesyłane jest do Realizatora Programu jednorazowo. Dopiero po wpłynięciu do biura Realizatora Programu tego dokumentu, student-wolontariusz ma możliwość zgłoszenia projektu, a następnie jego realizacji” (*Regulamin programu PROJEKTOR - wolontariat studencki*, 2018).

Pierwszym krokiem jest zaplanowanie tematyki zajęć, wstępne opracowanie planu działań i stworzenie listy potrzebnych materiałów.

Każdy projekt musi być realizowany przez 2 lub 3 wolontariuszy. Po utworzeniu się grupy, z tego grona wybiera się lidera, który loguje projekt do bazy projektów, kontaktuje się z Regionalnym Koordynatorem Programu, dyrektorem placówki lub Szkolnym Opiekunem Projektów i później rozlicza projekt. Po dopracowaniu planu zajęć, lider zgłasza projekt do bazy. Następnie wybiera szkołę, w której warsztaty zostaną przeprowadzone i kontaktuje się z osobami z placówki. Jeżeli uzyskuje zgodę, zgłasza projekt do realizacji. Powinno się to zrobić najpóźniej 2 dni robocze przed jego planowanym rozpoczęciem. Następnie realizator weryfikuje go. Jeżeli zostanie zatwierdzony, szkoła również otrzymuje taką informację. Od tego momentu można rozpocząć realizację zaplanowanych działań. Jeżeli projekt zostanie odrzucony, dokładna informacja na ten temat zostaje przesłana do lidera. Ta decyzja zawsze jest umotywowana przepisami regulaminowymi, których przedstawiony projekt nie spełniał.

Jeżeli projekt uzyskał aprobatę, należy umówić się z grupą na zajęcia w określone dni. Na jednego wolontariusza maksymalnie może przypadać 10 uczestników. Zajęcia mogą prowadzić 2 lub 3 wolontariusze. Oba te aspekty są ze sobą powiązane. Tak więc liczba minimalna dzieci to 20, a maksymalna to 30. Natomiast podczas realizacji projektu zawsze powinien być obecny Szkolny Opiekun Projektu.

Kolejną sprawą są finanse projektu. Na każde działania edukacyjne grupa wolontariuszy otrzymuje dofinansowanie, które przeznacza na materiały i dojazdy. Zakupów można dokonywać w internetowym sklepie Lyreco lub w sklepach, jednakże w tym przypadku należy pamiętać o fakturach VAT- to na ich podstawie zostaną zwrócone wolontariuszowi pieniądze. Dodatkowo zapewniony jest również zwrot kosztów przejazdu. Do rozliczenia należy dołączyć bilety ze wszystkich podróży. Ostatnie spotkanie z dziećmi, nie oznacza zakończenia projektu. Grupa ma 14 dni na rozliczenie projektu i odesłanie wszystkich dokumentów do siedziby realizatora projektu.

W Projektorze mogą być realizowane projekty startowe, specjalistyczne, systematyczne, wakacyjne i feryjne. Mają one na celu wyrównanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży z całej Polski. Podczas zajęć popularyzuje się naukę, przekazując ją w ciekawe i łatwo przyswajalny sposób. Studenci prowadzą zajęcia artystyczne, lingwistyczne, humanistyczne, matematyczne, przyrodnicze, psychologiczne, peda-

gogeniczne, czy sportowe. Tematyka dotyczy różnych dziedzin, ponieważ jest wybierana przez osoby z różnych kierunków i specjalności. Kładzie się nacisk głównie na umiejętności i kompetencje wolontariuszy.

Projekty systematyczne mogą odbywać się tylko w trakcie roku szkolnego. Wszystkie zajęcia należy wkomponować w plan lekcji w danej placówce. Mogą one trwać od dwóch do sześciu tygodni. Wolontariusze spotykają się z dziećmi w trzech blokach zajęciowych, każdy po 90 minut czyli dwie godziny lekcyjne. Czas trwania poszczególnych zajęć jest optymalny zarówno dla wolontariuszy, jak i uczniów. Minimalna liczba uczestników to 20, a maksymalna 30, przyjmując zasadę, że na jednego studenta przypada 10 uczestników. Projekt startowy jest realizowany przez nowszego i doświadczonego wolontariusza. To dwie wizyty w placówce po dwie godziny lekcyjne, od dwóch do sześciu tygodni. Może być realizowany w ciągu roku akademickiego. Projekt specjalistyczny to projekt jednodniowy, realizowany w placówce przez cztery godziny lekcyjne. Musi się odbyć w trakcie roku akademickiego. Projektor daje również możliwość realizowania projektów wakacyjnych i feryjnych. Ich główne cele są podobne, jak w tych systematycznych. Różnicą jest to, że wolontariusze organizują dzieciom czas w dni wolne od nauki szkolnej. Podczas wakacji odbywają się projekty wakacyjne, a w ferie zimowe projekty feryjne. Ich zaletą jest ogólnokrajowy zasięg. Wolontariusze mogą wybrać na mapie Polski dowolną placówkę, która zgłosiła chęć udziału w danej edycji. Tego typu projekty mogą trwać maksymalnie tydzień. W ten okres włączony jest dojazd z miejsca zamieszkania do placówki, powrót oraz same zajęcia. Każdy z nich musi trwać pięć kolejnych dni roboczych, tak więc studenci przebywają w placówce praktycznie przez cały tydzień. W poniedziałek, wtorek, środę, czwartek i piątek zajęcia muszą trwać minimum pięć godzin lekcyjnych. Studenci po zrealizowaniu zajęć mają czas wolny, mogą zwiedzać okolice i poznawać różne, ciekawe miejsca. Wolontariusze mogą przeznaczyć je na zakup niezbędnych materiałów oraz na bilety. W związku z przyjazdem wolontariuszy, dyrektor placówki jest zobowiązany zapewnić im nocleg i pełne wyżywienie- śniadanie, obiad i kolację. Projekty wakacyjne i feryjne są doskonałą okazją do łączenia przyjemnego z pożytecznym. Szkoły wzbogacają ofertę edukacyjną dzieci. Studenci uczą się organizacji czasu wolnego, zarządzania projektem, przekazywania zdobytej wiedzy i umiejętności oraz współdziałania. Uczestnicy mogą brać udział w bezpłatnych zajęciach i pogłębiać swoje zainteresowania. Tak więc wspólne działania wolontariuszy, placówek oświatowych i dzieci przynoszą korzyści wszystkim grupom (*Regulamin programu PROJEKTOR - wolontariat studencki*, 2018).

Autorka artykułu Kinga Trzmielewska jest wolontariuszem Programu „Projektor-wolontariat studencki” od 2013 roku. Do chwili obecnej zrealizowała ponad sto projektów edukacyjnych w kilkunastu placówkach w całej Polsce. Są to głównie projekty kryminalistyczne, eksperymenty chemiczne oraz warsztaty rękodzielnicze. Poniżej przedstawiła kilka z nich.

W dniu 1.08.2015r. zrealizowano projekt edukacyjny nr 27594 pt. Detektywi w Żukach z zakresu kryminalistyki i kryptografii w Szkole Podstawowej im. Marii Skłodowskiej-Curie w Żukach. Celem zajęć było zapoznanie dzieci z pracą technika kryminalistyki. Na początku uczestnicy podpisali kontrakt i spędzili czas na zabawach animacyjnych. Podczas części wykładowej dzieci poznały tajniki kryminalistyki, jej

działały oraz siedem złotych pytań detektywa. Podczas zajęć z kryptografii dzieci nauczyły się bezpiecznie przekazywać sobie informacje za pomocą szyfrów. Podczas zajęć praktycznych dzieci zamieniały się w detektywów i zbierały ślady z miejsca zdarzenia. Na zakończenie projektu każdy uczestnik otrzymał licencję małego detektywa.

W terminie 12-26.06.2017r. zrealizowano projekt nr 321370 pt. Słodków eksperymentuje z wodą w Zespole Szkolno- Przedszkolnym w Słodkowie. Celem zajęć było przedstawienie trudnych zagadnień z zakresu chemii i fizyki w łatwo przystępny sposób oraz pokazanie dzieciom bezpiecznych eksperymentów chemicznych, które mogą wykonać w swoim domu. W pierwszym dniu uczestnicy projektu dowiedzieli się, skąd się bierze woda, poznali model atomu oraz wykonali pracę plastyczną pt. *Rodzaje chmur*, wykorzystując watę opatrunkową. W drugim dniu dzieci wykonały papierowe rybki i łódki techniką orgiami i za pomocą wędek z magnesu łowiły ryby na kutry. Z pudełka oraz plasteliny stworzyły własny podwodny świat, następnie, aby go oglądać wykonały peryskop. W trzecim dniu dzieci eksperymentowały z wodą, wykonując różne doświadczenia.

W terminie 07-21.12.2018r. zrealizowano projekt rękodzielniczy nr 36050 pt. Rustykalne dekoracje bożonarodzeniowe w Turkowicach w Szkole Podstawowej im. Marii Konopnickiej w Turkowicach. Celem zajęć było wykonanie przez uczniów ozdób świątecznych. Projekt był podzielony na trzy spotkania. Każde z nich rozpoczynało się od zabaw animacyjnych i wspólnego kolędowania. Następnie dzieci wykonywały scrapbookingowe kartki świąteczne, bombki i choinki w stylu rustykalnym oraz lampiony świąteczne. Wykonane dekoracje dzieci zabrały do domu.

W terminie od 11.01-01.02.2019r. zrealizowano projekt edukacyjny nr 36449 pt. Pomóżmy ptakom przetrwać zimę w Szkole Podstawowej im. Józefa Mehoffera w Chlebowie. Celem zajęć było zachęcanie dzieci do aktywnej ochrony środowiska przyrodniczego. Spotkanie rozpoczęło się od ustalenia kontraktu i zabaw animacyjnych. W części wykładowej dzieci poznały najpopularniejsze gatunki ptaków, które występują w Polsce, dowiedziały się, które odlatują na zimę, a które zostają w kraju i co jedzą ptaki. W części praktycznej uczniowie przygotowali karmę z ziaren, smalcu i agaru. Następnie wszyscy udali się na spacer i zawiesili jedzenie dla ptaków na drzewach. Ostatnia część projektu to wykonanie pracy plastycznej pt. Pomagamy ptakom przetrwać zimę. Rysunki zostały powieszony na gazetce w świetlicy szkolnej.

WNIOSKI

Program Projektor- wolontariat studencki działa w Polsce od 2003 roku. Do tej pory zrealizowano około 36500 projektów edukacyjnych, w których realizację zaangażowali się studenci oraz pracownicy naukowcy. Za pomocą interaktywnych metod wolontariusze przekazują swoją wiedzę i umiejętności dzieciom oraz młodzieży z miejscowości do 20 tysięcy mieszkańców. Oferta zajęć edukacyjnych w małych społecznościach lokalnych jest uboższa, aniżeli w dużych miastach. Udział w zajęciach dodatkowych wiąże się często z dojazdem i opłatami. Ponadto, nie we wszystkich szkołach są prowadzone koła naukowe, które pogłębiają wiedzę i umiejętności z różnych przedmiotów, czy dziedzin. W tym przypadku projekty zapełniają tę lukę. Plussem dla uczestników jest to, że udział w projektach jest bezpłatny. Prowadzący przy-

jeżdżają na miejsce z niezbędnymi materiałami i narzędziami. Minusem natomiast to, że projekty odbywają okazjonalnie. Ze względu na inne obowiązki (studia lub pracę) wolontariusze nie realizują projektów regularnie, przez co, nie można traktować ich działań jako stałej oferty edukacyjnej. Wolontariusze dzięki zaangażowaniu w działalność programu zyskują doświadczenie pedagogiczne, ćwiczą zarządzanie czasem, projektem, zespołem, rozwijają swoją kreatywność i budują relacje międzyludzkie. To również doskonały wstęp do kariery zawodowej w pracy pedagoga lub animatora. Ważną kwestią jest również promowanie idei wolontariatu. Być może w przyszłości uczestnicy projektów będą realizować się w różnych rodzajach i formach aktywności społecznej. Warto również popularyzować Program Projektor- wolontariat studencki wśród społeczności akademickich, aby werbować nowych studentów, którzy będą angażować się w tego typu działania (app.projektor.org.pl).

BIBLIOGRAFIA

1. Baczek, A., Ogrocka A. (2008). *Wolontariat, filantropia i 1%*. Warszawa: Wydawnictwo Stowarzyszenie Klon/Jawor.
2. Leszczyński, S. (2012). Wolontariat- definicja, typy, readaptacja społeczna, *Ogrody Nauk i Sztuk Debiuty 2012*.
3. Marchel, P., Rzepińska, A. (2014) . Regulaminowe aspekty działalności w Programie PROJEKTOR- wolontariat studencki, W: P. Grzybowski, N. Woderska (red.), *Wolontariat- czas stracony czy bezcenny?* (s. 55-78). Bydgoszcz: Wydawnictwo Akademickie Centrum Wolontariatu- Uniwersytet Kazimierza Wielkiego.
4. Moroń, D. (2009). *Wolontariat w trzecim sektorze*, Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego.
5. Nowacki, T., Korabiowska- Nowacka K., Baraniak B. (2000). *Nowy słownik pedagogiki pracy*. Warszawa: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej Towarzystwa Wiedzy Powszechnej.
6. Nowosiadły, A. (2006). *Szkolenie przygotowujące wolontariuszy do pracy w świetlicach dla dzieci i młodzieży*. Warszawa: Wydawnictwo Edukacyjne PARPA.
7. *Projektor* (2018). [dostęp 20.12.2018]. Dostęp w Internecie: <http://projektor.org.pl/strefa-wolontariusza/>.
8. *Regulamin programu PROJEKTOR - wolontariat studencki*, (2018). [dostęp 20.12.2018]. Dostęp w Internecie: <http://projektor.org.pl/strefa-wolontariusza/>.
9. Szubert, B. (2011). *Autoterapia samotności*. Tolmicko: Wydawnictwo RADWAN.